

Nova knjiga o naši polpreteklosti, o ljudeh, ki so snovali slovensko in kamniško demokracijo, o uspehih in zadregah, o času, ki je prinesel pomembne spremembe. Knjiga, ki prinaša sporočilo o moči združevalne energije, ki je potrebna, ko se odločamo najbolj vitalnih narodnih in družbenih interesih.

Zbornik *Demos* na Kamniškem

Izid: marec 2010

Izdaja: Žalar Vaš stik z javnostjo
Andrej Ernest Žalar s. p.

Ureja uredniški odbor:

Marjeta Humar, dr. Damjan Hančič, Anton Hočevar, Branko Novak, Igor Podbrežnik in Tone Stele

Glavni in odgovorni urednik:

Igor Podbrežnik

POMEMBNA KNJIGA O PRELOMNEM TRENUTKU SLOVENSKE IN KAMNIŠKE ZGODOVINE, KO SMO URESNIČILI NAŠ STOLETNI SEN – SAMOSTOJNO SLOVENIJO. PRI PRIPRAVI KNJIGE JE SODELOVALO 39 AVTORJEV S 45 ČLANKI.

Vsebina

Zbornik ima več delov.

Prvega smo poimenovali *Prelomni čas – oblikovanje opozicije*. V njem je Metod Berlec opisal nastajanje Demosa v Sloveniji, Damjan Hančič je pripravil intervju s Francetom Tomšičem, zgodovinar Andrej Kotnik je pregledal arhive, ki se nanašajo na Občino Kamnik zlasti v 80. letih 20. stoletja. O snovanju Demosa na Kamniškem in o uspešnosti njegovih kandidatov na prvih demokratičnih volitvah piše Igor Podbrežnik. Marjeta Humar piše o sledih, ki jih je zapustil Demos na Kamniškem, Anton Hočevar pa o nalogah, ki jih je Demos na Kamniškem prepustil naslednjim generacijam politikov.

Drugi del smo naslovlili *Demosove stranke na Kamniškem – temelj demokratizacije*. V tem delu so Milan Windschnurer, Anton Hočevar, Breda Podbrežnik, Tone Stele in Branko Novak predstavili nastajanje strank, njihove cilje in ljudi, ki so sodelovali pri njihovem organiziranju.

V tretjem delu *Zmaga Demosa – nova občinska politika* Miha Novak, Demosovov predsednik Izvršnega sveta Občine Kamnik, Tone Stele in Anton Hočevar prikazujejo delo tedanje občine.

V četrtem delu z naslovom *Kamniški Demosovi poslanci – snovanje in oblikovanje demokratične Slovenije* sta se predstavila poslanca v takrat še republiški tridomni skupščini, izvoljena na Demosovi listi: Jože Berlec in Branko Novak ter poslanka dr. Angelca Žerovnik, ki je bila izvoljena v Zbor združenega dela kot predstavnica znanstvenih ustanov.

V petem delu *Demos – nosilec pomembnih upravnih in gospodarskih sprememb* objavljamo članek Tomaža Drolca, župana Občine Komenda,

o izločitvi te občine iz Občine Kamnik in gospodarstvenika Ivana Hribarja o gospodarskih dosežkih Demosovega Izvršnega sveta.

V šestem delu *Demos – nosilec novih pogledov na zgodovino* objavljamo članek Milana Šuštarja, predsednika komisije za popis žrtev II. svetovne vojne in povojnih žrtev revolucije ter glavnega urednika zbornika.

V sedmem delu *Ljudje – nosilci demokratizacije* objavljamo razmišljanja tistih, ki so se vključili v Demos, ki so bili izvoljeni v občinsko skupščino ali pa ne, zakaj so sodelovali z Demosom in kako na to gledajo danes.

V prilogi *Demos – dogodki in dokumenti* objavljamo dokumente, ki so se ohranili in bogato fotografsko gradivo o pomembnih dogodkih iz časa Demosa na Kamniškem.

Marjeta Humar

Pomen

»Približno primerljivo z dogajanjem na nacionalni ravni je bilo politično življenje na lokalni ravni v Kamniku. V tem mestu so drzni srednjeolci že leta 1985 na predvečer jugoslovanskega dneva republike 29. novembra popisali Kamnik, vključno z občinsko zgradbo, z grafiti »Samostojna Slovenija« in podobnimi gesli. Sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja smo bili priče pojavom civilnih iniciativ, ki so nastale spontano zunaj nadzora enopartijske oblasti. Znano je samoorganiziranje civilne družbe v Novem trgu v Kamniku leta 1986, ko so se krajanje organizirali zoper namero takratne občinske garniture, ki je želela s pomočjo nacionalizacije stavbnih zemljišč, tudi že pozidanih in kultiviranih, pridobiti zemljišča zase in za svoje zaslužne funkcionarje. Krajanom je takrat uspelo preprečiti nacionalizacijo zemljišč. Čedalje bolj so se organizirali kmetje, naraščalo pa je tudi nezadovoljstvo kristjanov z enopartijsko oblastjo. Hkrati s pojavom novih političnih zvez na nacionalni ravni leta 1989 so nastajali lokalni odbori tudi v kamniški občini. Pri tem so bili med

prvimi kamniški socialdemokrati pod vodstvom Franceta Tomšiča in Igorja Podbrežnika. Sledili so ustanovni zbori Zelenih pod vodstvom Branka Novaka, kamniških Slovenskih krščanskih demokratov pod vodstvom Marka Magistra, Milana Windschnurerja, Romana Renerja in Marjete Humar, odbora Kmečke zveze pod vodstvom Toneta Hočevarja ter kamniškega odbora Slovenske demokratične zveze pod vodstvom Toneta Steleta in Matevža Skamna. Predsednik kamniškega Demosa je postal mladi in prodorni Igor Podbrežnik. Spomladi 1990 je na nacionalni in tudi na občinski ravni zmagal Demos.«

Metod Berlec

»V prelomnem času me je doletela naloga, da sem bil na Kamniškem na čelu gibanja za družbene spremembe in samostojno Slovenijo, vse do danes pa sem čutil, da je ena naloga ostala neizpolnjena. Našim potomcem smo dolžni prenesti izročilo slovenske pomladi!

Tako je nastala knjiga spominov na čas in ljudi, ki so postavili temelje naši prihodnosti. Bolj se je čas odmikal, več je bilo ljudi, ki so odšli, leta in slabo zdravje so naredili svoje, še vedno pa je ostal duh pomladi, ostalo je zavedanje, da smo bili del prelomnih dogodkov.«

Igor Podbrežnik

»Prepričan sem namreč, da uspešne stranke ali koalicije lahko upravičujejo svoj obstoj tudi tako, da skrbijo za svoje korenine. Le če so te dovolj močne, lahko pričakujemo košato krošnjo. Demos, ki ste ga pred dvema desetletjema ustanovili tudi v Kamniku, je globoko zakoreninjen v kamniški in slovenski demokratični tradiciji. Vstopil je v demokratično zgodovino in Slovenci skupaj z njim. Zdaj moramo za njegovo krošnjo skrbeti vsi, ki cenimo slovensko osamosvojitvev in demokracijo.«

Dr. Milan Zver